

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

ואתחנן

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פֶּרֶשֶׁת וְאַתְחַנֵּן הַתּוֹרָה מִשְׁלָמַת

"לא תספו"

"וְאַתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר" (דברים ג, כג). מִשָּׁה רִבְּנוּ מִתְחַנֵּן לְהַכְנִס לְאֶרֶץ, וְהַקֵּב"ה מְסַרֵּב. מִשָּׁה רִבְּנוּ מִקְבֵּל אֶת הַדִּין, וְלִכְּנֹ מִתְחִיל לִלְמַד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל דִּינִים אַחֲרוֹנִים לִפְנֵי שֶׁהוּא נִפְרָד מֵהֶם: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל הַחֲקִים וְאֵל הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת, לְמַעַן תַּחֲיוּ וּבִאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם לֹא תִסְפוּ עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשֹׁמֵר אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם" (דברים ד, א - ב). הַשְּׁאֵלָה הַמְתְּבַקֶּשֶׁת הִיא לָמָּה לֹא? לָמָּה לֹא לְהוֹסִיף? אִם אֲנִי כָּךְ אוֹהֵב אֶת אֱלֹהִים, לָמָּה לֹא לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר?

הוֹסֵפָה בְּבִרְכַּת כֹּהֲנִים

בְּגִמְטְרָא (ראש השנה דף כח ע"א) וּבִמְדִּירָשׁ (ילקוט שמעוני פרשת ואתחנן רמז תתכ"ג), מוּבָא: "לֹא תִסְפוּ עַל הַדָּבָר", מִזִּין לְכַהֵן שֶׁעָלָה לְדוּכָן לְבָרֶךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יֹאמֶר: הוֹאִיל וְנָתַן לִי רִשּׁוֹת לְבָרֶךְ אֶת יִשְׂרָאֵל - הֲרִי הַקֵּב"ה אָמַר לִי "כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ו, כג) אוֹסִיף בְּרָכָה אַחַת מִשְׁלִי, כְּגוֹן, "ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסֵּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעֻמִּים" (דברים א, יא) - כִּיֵּן שֶׁאֲנִי כֹבֵר פֶּה עַל הַדּוּכָן וְהִרְמָקוּל בְּיָדִי אֲנִי אוֹסִיף עוֹד בְּרָכוֹת: ה' יְבָרֶךְ

התורה משלמת

אתכם, רפואה שלמה, תלמוד לומר "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם". אפלו להוסיף ברכות במקום שלא הצטוית - אסור.

כאלו מצות

האבן עזרא (דברים פרק ד פסוק ב) מוסיף ואומר: לא תוסיפו מדעתכם ותחשבו כאלו היא לה'. כונתו שכאשר אדם מוסיף על מצות התורה הוא בטוח שהוא עושה את רצון השם יותר טוב - "כשאני עולה לדוכן אתה יודע איזה ברכות אני מוסיף ומברך אותם?", והטעות הזו גורמת לו לחטא בעברה ולא לעשות מצוה, אפלו שכונתו לה'. זו הטעות של האדם שמוסיף וחושב שהוא 'עובד ה'".

מעין דברים אלו גם רבנו בחיי (שם) כותב. הלשון של רבנו בחיי היא טובה ויפה, וחסבתי שכדאי לקרא אותה כדי לשמע את הלשון שלו שתצלצל תמיד באזנים שלנו. אומר רבנו בחיי: "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו" - יזהיר שלא יתחכם האדם על המצות לומר אוסיף על מה שצוה ה' יתברך, ויחשב כי התוספת הזו תהיה עבודה לה' יתברך. לכה אמר לא תספו כי התורה שלמה, אינה צריכה תוספת ומגרעת, וכל המוסיף בה גורע. רבנו בחיי מלימד אותנו, שהתורה היא שמימית ומשלמת, ומי שחושב שאפשר להוסיף עליה משהו, הוא חוטא, שעל זה נאמר 'כל המוסיף גורע'.

הלקח מחטא המרגלים

יש פרוש נפלא על התורה הנקרא 'החזקוני' - חבר אותו רבי

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן

חֲזָקִיָּה בֶּן מְנוּחַ, הוּא חֵי בְּסִבִּיבוֹת תַּחֲלַת הָאֱלֹף הַשְּׁשִׁי (1240).
הוּא מְלַקֵּט הַרְבֵּה מֵהַמְדַּרְשִׁים בְּעֶקֶר מִדְּבָרֵי רִשׁ״י. הוּא גַם נֶחֱשֵׁב
כְּאֶחָד מֵהָרֵאשׁוֹנִים, וְהוּא מְבָאֵר אֶת הָאֲזָהָרָה הַזֹּאת שֶׁהִזְהִיר מִשֶּׁה
רַבְּנֵינוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בִּיְתֵר שְׂאֵת: "לֹא תִסְפוּ עַל הַדְּבָר" - שֶׁעַל
יָדֵי שְׁהוֹסַפְתָּם עַל דְּבָרֵי שְׁהִזְהַרְתִּי, "רְאֵה נָתַן לָךְ ה' אֶת הָאָרֶץ
עָלֶיךָ רִשׁ" (דְּבָרִים א, כא), וְהוֹסַפְתָּם בְּרִצּוֹנְכֶם וּשְׁלַחְתֶּם מְרַגְלִים.
הַתּוֹסֵפֶת הַזֹּאת גִּרְמָה לְאַבּוּתֵיכֶם שֶׁפָּגְרִיהֶם מֵתוּ בַּמִּדְבָּר. זֶה הַדְּגֻמָּא
שֶׁהָרָאָה לָהֶם מִשֶּׁה מַּה קוֹרָה כְּשֶׁמוֹסִיפִים עַל צְוֵי ה'. מַה קִּבְּלֶתֶם
מֵהַתּוֹסֵפֶת שֶׁהוֹסַפְתֶּם? קִלְלוֹת.

הִלְקַח מֵעוֹן פְּעוֹר

הַמְּפָרְשִׁים (עֵיין בְּאַלְשִׁיךְ הַקְדוּשׁ וּבַכְּלִי יָקָר כֵּאן) שׁוֹאֲלִים, עַל סְמִיכוֹת
הַכְּתוּבִים "לֹא תִסְפוּ עַל הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצְוֶה אֶתְכֶם, וְלֹא
תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשֹׁמֵר אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם. עֵינֵיכֶם הִרְאֵת אֶת
אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּבַעַל פְּעוֹר" (דְּבָרִים ד, ב - ג), מַה הַשִּׁיכוֹת בֵּין "לֹא
תוֹסִיפוּ וְלֹא תִגְרְעוּ", לְבֵין "עֵינֵיכֶם הִרְאֵת אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה'
בְּבַעַל פְּעוֹר"?

וּמְבָאֵר הָאֱלִשִׁיךְ הַקְדוּשׁ: הִנֵּה בַּפְּרִשְׁת פִּינַחֵס הוֹכַחְנוּ מֵהַכֶּרֶחַ
הַמְּקִרְאוֹת, שֶׁבְּעוֹן הַשָּׂטִים עִם בְּנוֹת מוֹאָב וּבְנוֹת מִדְיָן, הָיוּ שְׁתֵּי
קְבוּצוֹת. הָיָה אֶת רֹב הָעָם שֶׁזָּנּוּ אַחֲרֵי בְנוֹת מוֹאָב וְהַשְׁתַּחֲוּוּ
לְאַלֹהֵיהֶם, וְעָלִיהֶם הַכְּתוּב אוֹמֵר "וַיַּחֲלֵל הָעָם לְזָנוֹת אֶל בְּנוֹת
מוֹאָב" (בַּמִּדְבָּר כה, א), "הָעָם" - אֵלּוּ הַפְּשׁוּטִים הָעָרַב רַב. וְהַקְּבוּצָה
הַשְּׁנִיָּה אֲשֶׁר בָּשָׂם יִשְׂרָאֵל נִכְנָם, הֵם מְבַחֵר הָעָם וְהֵם לֹא הָלְכוּ
אַחֲרֵי בְנוֹת מוֹאָב וְאַלֹהֵיהֶם, כִּי רַע עָלִיהֶם הַמַּעֲשֶׂה, אֲךָ הֵם אֲשֶׁר
חָטְאוּ עִם בְּנוֹת מִדְיָן בְּלִכְתָּם אַחֲרֵי בְעַל פְּעוֹר, כִּי שָׁכְלָם הִטְעָם,
כִּי הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם מְבִזִּים הָעֲבוּדָה זָרָה בַּפְּעוֹר עֲצָמָם בְּפָנֶיהָ, כִּי הָרִי

הַתּוֹרָה מְשַׁלֶּמֶת

מָה הֵייתָה הָעֲבוּדָה זֶרָה שֶׁל פְּעוֹר? לַעֲשׂוֹת עָלֶיהָ אֶת הַצָּרִיכִים, וְהֵם הִסְכִּימוּ לַעֲשׂוֹת לָהּ כֵּן בְּשִׁבִּיל לִבְזוֹת אוֹתָהּ, וְלֹא יָדְעוּ כִּי זוֹ הִיא עֲבוּדָתָהּ. וְעַל כֵּת זוֹ נֶאֱמַר שֵׁם "וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לִבְעַל פְּעוֹר" (במדבר כה, ג), זֹאת אוֹמְרַת "הָעַם" - הָעָרֶב רַב רַק נֶפֶל וְנִכְשֵׁל עִם בָּנוֹת מוֹאָב, אֲכָל עִם יִשְׂרָאֵל נִצְמַד לִבְעַל פְּעוֹר. וְזֶה מֵה שֶׁמִּזְהִיר הַכָּתוּב "לֹא תִסְפוּ", וְאִם תִּרְצֶה לְהוֹסִיף מִשֶּׁהוּ עַל מַצּוֹת ה' תִּזְכֹּר: אֶת אוֹתָם הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּפְּלוּ בְּעוֹן הַנּוֹרָא הַזֶּה שֶׁל פְּעוֹר, הֵם אָמְרוּ: אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה מַצּוּה, נִבְּזֶה, נַעֲשֶׂה צָרִיכִים עַל הָעֲבוּדָה זֶרָה, רָגַע! הַקֵּב"ה צִוָּה אוֹתָהּ? לֹא! נִכְשַׁלְתָּ בַּעֲבָרָה! וַעֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה וְנִפְּלוּ וְנִכְשְׁלוּ לְגַמְרִי.

הַכָּלִי יִקָּר אוֹמֵר אֶת זֶה בְּקִצָּרָה: יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁסָּפּוּר לֹא תִסְפוּ נִמְשָׁךְ אֶל עֲנִין פְּעוֹר, שֶׁכָּל הַחֲסִיד שׁוֹטֶה, סוֹבֵר שֶׁמַּצּוּה קֶעֱבִיד שְׁעוֹבֵד אֶת בְּעַל פְּעוֹר וְעוֹבֵר עַל לֹא תִסְפוּ, וְסוֹף שֶׁבָּא לִידֵי גֵרְעוֹן כִּי הִשְׁתַּחֲוּוּ לֵאלֹהֵיהֶם.

‘מַצּוֹת’ שׁוֹנוֹת וּמִשְׁנוֹת

וּלְצַעֲרֵנוּ אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּדוֹר שֶׁלָּנוּ אֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה שֶׁמוֹסִיפִים מַצּוֹת עַל יָמִין וְעַל שְׂמָאל. אֶתָּה שׁוֹמֵעַ מִיִּשְׁהוּ מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל אֵיזָה רַב, אֶתָּה מַעִיר לוֹ: "לָמָּה אֶתָּה מְדַבֵּר עַל הָרַב הַזֶּה?" מָה הוּא עוֹנֶה? "זֶה רַב זֶה? מַצּוּה לְדַבֵּר עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע". לָמָּה אֶתָּה מוֹסִיף מַצּוֹת לַתּוֹרָה? תִּשְׁאַל אֶחָד אַחֵר: "לָמָּה אֶתָּה מִצִּיק לְשָׁכֵן שְׁלֶךְ?" הוּא עוֹנֶה: "הִשְׁכֵּן הַזֶּה מַצּוּה לְהַפְרִיעַ לוֹ, הוּא נוֹדֵנִיק!", אֵיפֹה מִצְּאָתָּ מַצּוּה בַּתּוֹרָה שֶׁמַּצּוּה אוֹ מִתֵּר לְהִצִּיק לְשָׁכֵן נוֹדֵנִיק? "לֹא תִסְפוּ" - אֶל תוֹסִיף מַצּוֹת!

פִּרְשֵׁת וְאַתְחַנֵּן

"כֹּאשֶׁר תִּרִי"ד"

עַל דֶּרֶךְ זֶה בָּאָרוּ אֶת הַכְּתוּב "וְהָיָה כֹּאשֶׁר תִּרִיד וּפְרִקָה עָלוּ מֵעַל צִוְאָרָה" (בראשית כז, מ), יִצְחָק מְבָרֵךְ אֶת עֶשָׂו, שֶׁכֹּאשֶׁר יַעֲקֹב יִחְלֹשׁ בְּמִצּוֹת עֶשָׂו יֻכַּל לִהְיוֹת אֲדוֹנוֹ. אָבֵל הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן "וְהָיָה כֹּאשֶׁר תִּרִיד", מֵה זֶה "תִּרִיד"? יֵשׁ תִּרִי"ג מִצּוֹת, בָּא אֶחָד וְאוֹמֵר לָךְ: אֲנִי אוֹסִיף, אֲנִי אֶעֱשֶׂה תִרִי"ד מִצּוֹת. אֲזִי הוּא נוֹתֵן שְׁלִיטָה לְעֶשָׂו, בָּא עֶשָׂו וְאוֹמֵר: "אֲנִי אוֹסִיף לָךְ עוֹד מִצּוֹת! בּוֹא תִצְחָצֵחַ לִי אֶת הַנְּעָלִים, בּוֹא תַעֲבֹד בְּמַחְנוֹת עֲבוּדָה" (עֵיין בַּפָּנִים חֲדָשׁוֹת הַיּוֹבָא בְּסוּף סֵפֶר פָּנִים יְפוֹת הַוִּרְוּיץ פִּרְשֵׁת וַיִּשְׁלַח עֲמוּד יֵב הוֹצֵאת מִיִּשׁוּר).

לְצַעֲרֵנוּ רוֹאִים הַיּוֹם אֲנָשִׁים שֶׁכָּל הַיּוֹם רַק מִצּוֹת בִּפְהַ שְׁלָהֶם: "אַתָּה יוֹדֵעַ לְמָה אֲנַחֲנוּ רוֹדְפִים אֶת פְּלוֹנִי? כִּי זֶה מִצְוָה גְּדוּלָּה!", "אַתָּה בָּא לְהַפְגִּיחַ הַיּוֹם? זֶה מִצְוָה!", "אַתָּה בָּא לְשַׁבֵּר לוֹ אֶת הָרֶכֶב? זֶה מִצְוָה". מֵרֵב כָּל 'הַמִּצּוֹת' הָאֵלֶּה הוּא לֹא שֵׁם לֵב לְמִצּוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת.

עוֹד 'מִצּוֹת' שֶׁכֹּאֵלֶה

לְצַעֲרִי שֶׁמַּעֲתִי עַל עוֹד כַּמָּה מִצּוֹת, וְכִשְׁשׁוּמְעִים אֶת זֶה מְבִינִים כַּמָּה 'גִּזְאוֹן' הַיֵּצֵר הָרָע. וְהִרְשִׁימָה לַפְּנִיכֶם: מִצְוָה לְשַׁמֵּעַ אֶת הַתּוֹצְאוֹת שֶׁל הַבְּחִירוֹת. אוֹ שֵׁישׁ אֵיזָה שֶׁדֶּרֶן חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, מִצְוָה לְשַׁמֵּעַ אוֹתוֹ כְּדִי לְחַזֵּק אוֹתוֹ. אֵל תִּשְׁכַּח שֵׁישׁ מִצּוֹת יוֹתֵר גְּדוּלוֹת, אִם אַתָּה כָּל כֶּךָ מִחְפֵּשׁ מִצּוֹת, לְמָה כִּשְׁאוּמְרִים לָךְ לְבּוֹא לְשַׁעוֹר תּוֹרָה אַתָּה פְּתָאוּם מִתְחִיל לְגַמְגֵּם? וּמִחְפֵּשׁ אֵיךְ לְהִתְחַמֵּק?

יֵשׁ עוֹד 'מִצּוֹת' שֶׁכֹּאֵלֶה: "מִצְוָה לֵלְכֵת לְמִשְׁחָק בְּדוּרְגָל, לְמָה? כִּי זֶה לִיגָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי רוֹצֶה לְהִרְאוֹת שְׂאֲנִי תוֹמֵךְ

התורה משלמת

בִּישְׂרָאֵל". אִזּוּ הוּא הוֹלֵךְ לַמִּשְׁחָק וְעוֹשֶׂה אֶת ה'מִצְוָה' הַזֶּה. כִּמָּה זְמַן הַמִּשְׁחָק? שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת. גַּם לְשִׁטְתְּךָ כִּמָּה מִצְוֹת עֲשִׂיתָ? מִצְוָה אַחַת. בְּשַׁעֲוֹר תוֹרָה אֶחָד יֵשׁ מְאוֹת אֲלִפֵּי מִצְוֹת, לָמָּה שְׁלֹא תִהְיֶה גַם בְּשַׁעֲוֹר תוֹרָה שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת? אִם פִּתְאוֹם חָבַר שְׁלֹךְ מִתְקַשֵּׁר אֵלֶיךָ וּמִבְקֵשׁ מִמֶּךָ עֲזָרָה, הוּא נִתְקַע, וְאִין לָךְ כֹּחַ לָבֹא לַעֲזֹר לוֹ וְשֵׁם זֶה בְּאַמַּת מִצְוָה, אֶתָּה מִיָּד מִמְצִיא אֶת כָּל הַתְּרוּצִים בְּעוֹלָם לָמָּה אֶתָּה לֹא יָכוֹל לָבֹא לַעֲזֹר: "אֲנִי לֹא יָכוֹל לָבֹא, אֲשֶׁתִּי צְרִיכָה לָלֶדֶת כָּל רִגְעַ", הוּא מִתְפַּלֵּא וְאוֹמֵר לָךְ, "אֵיךְ הִיא צְרִיכָה לָלֶדֶת? הִיא יֹלְדָה לִפְנֵי חֲדָשִׁים", אֶתָּה אוֹמֵר לוֹ: "לֹא, יֵשׁ עוֹד חֳלָקִים שְׁעוֹד לֹא יֵצְאוּ... אֲנִי לֹא יָכוֹל לָבֹא", אוֹ שֵׁשׁ כָּאֵלָּה שְׁלֹא בָּאִים לַעֲזֹר וּמִמְצִיאִים לוֹ מִסְפָּרֵי טֵלְפוֹן שֶׁל אֲנָשִׁים 'שִׁיכוּלִים' לַעֲזֹר: "אֲנִי אֶתֵּן לָךְ טֵלְפוֹן שֶׁל חָבֵר שֶׁגָּר שָׁם שְׁיָבֹא לַעֲזֹר לָךְ", הוּא זוֹרֵק לוֹ אִיזָה מִסְפָּר שֶׁבִּסּוֹף מִתְבָּרַר שֶׁזֶּה שֶׁל חֲנוּת פִּיצָה. הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה מוֹכִיחִים שְׁאֵתָּה סֹתֵם מִמְצִיא מִצְוֹת כְּדִי לַעֲשׂוֹת מָה שְׁבָא לָךְ. וְעַל זֶה הַתּוֹרָה מְזַהֶרָה: אַל תּוֹסִיף מִצְוֹת, תִּקְיָם אֶת הַמִּינִימוֹם, תִּקְיָם אֶת הָעֶקֶר.

בדיקה עצמית

וּבְאַמַּת אֵיךְ הָאָדָם יָדַע כְּשֶׁמְגִיעוֹת אֵלָיו כָּל מִינֵי 'מִצְוֹת' כָּאֵלָּה, אִם זֶה בְּאַמַּת רִצּוֹן הַשֵּׁם? הַדֶּרֶךְ לְבִדֹּק אֶת זֶה הִיא קֶלֶה מְאֹד, תִּשְׁאַל אֶת עֲצָמְךָ הָאֵם בְּאוֹתָהּ הַתְּלַהבוֹת שְׁאֵתָּה הוֹלֵךְ 'לַמִּצְוָה' לְהַפְגִּין וְלִמְשֹׁךְ לְסוֹסִים בְּזָנָב וּלְהַשְׁתוֹלֵל, הָאֵם בְּאוֹתָהּ הַתְּלַהבוֹת אֶתָּה מִתְפַּלֵּל? אֶתָּה לוֹמֵד גִּמְרָא? הֲרֵי יֵשׁ כָּאֵלָּה שָׂרָק אוֹמְרִים לָהֶם 'בֹּא נִלְמַד גִּמְרָא', נִהְיָה לָהֶם חֲשֹׁךְ בְּעֵינַיִם: "עוֹד פָּעַם הִטְקִסְט הֵנָּה, אִין לָךְ מִשְׁהוּ מְצִיר? אוֹלִי נִלְמַד פְּרָשַׁת שְׁבוּעַ? אוֹ קוּמִיקָס סְבֵא?", הָאֵם אֶתָּה גַם מִתְלַהֵב כְּשֶׁאוֹמְרִים לָךְ חֲדוּשׁ מִרְבִּי עֲקִיבָא

פְּרִשֵּׁת וְאַתְחַנֵּן

איגֵר? אַתָּה מִתְלַהֵב בְּאוֹתָהּ צוּרָה מִתְשׁוּבָה בְּיַפִּיעַ אִמְר' שֶׁל מָרִן
הָרֵב עוֹבְדֶיהָ יוֹסֵף זצ"ל?

הַסָּבָה לַהֲתַנַּדְּבוֹת

אֶחָד רוֹצֶה לַהֲתַנַּדְּב לְאַרְגוֹן הַצֵּלָה, אוֹ אֲרָגוֹן זָק"א - ז'הוּי
ק'רִבְנוֹת א'סוֹן, כָּל הַכְּבוֹד, זֶה חֶסֶד אֲמִתִּי, וְהוּא טוֹעֵן וְאוֹמֵר
לְכֻלָּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת זֶה בְּשִׁבִּיל הַמַּצּוּה, וְזֶה דְּבַר יָפֵה. אָבֵל אִם
הוּא אֲמִתִּי הוּא צָרִיךְ לַחֲשֹׁב עִם עַצְמוֹ כִּמְהָ אַחוּזִים הוּא עוֹשֶׂה אֶת
זֶה בְּשִׁבִּיל הַמַּצּוּה וְכִמְהָ בְּשִׁבִּיל 'הָאֶקְשֵׁן', יֵשׁ שֵׁם טֶרַקטוֹרֹנִים,
סֶנְפִּלִינְג, טִיסוֹת, יֵשׁ חֶרֶפֶן בְּסִין אֲזִי שׁוֹלְחִים קְבוּצָה לְסִין, וְהוּא
חוֹשֵׁב שֶׁכֶּכָּה הוּא יֵרָאֶה עוֹלָם. וְלַפְעָמִים זֶה הַסָּבָה הָעֵקֶרֶת שֶׁהוּא
מוֹכֵן לַהֲתַנַּדְּב, וְהָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲמִתִּי עִם בּוֹרְאוֹ וְעִם עַצְמוֹ,
אִם אַתָּה מַחֲפֵשׁ מַצּוֹת יֵשׁ לָךְ פֶּה בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ, וְגִדּוֹל תִּלְמוּד
תּוֹרָה יוֹתֵר מִהַצֵּלָת נַפְשׁוֹת (מגילה דף טז ע"ב).

כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה בְּזָהָב

יֵשׁ בְּרִיתָא בְּמַסְכַּת סוֹפְרִים (פרק א הלכה ט), אוֹמֶרֶת הַבְּרִיתָא:
אֵין כּוֹתְבִים בְּזָהָב. אָדָם שֶׁרוֹצֶה לְכַתֵּב סֵפֶר תּוֹרָה בְּזָהָב, אָסוּר.
זֶה גַּם מוֹבָא בְּמַסְכַּת שִׁבְת (דף קג ע"ב). וּמַעֲשֶׂה בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל
אֶלְכַסְנִדְרוֹס - הִיָּה סֵפֶר תּוֹרָה לְאָדָם אֶחָד בְּשֵׁם אֶלְכַסְנִדְרוֹס,
שֶׁהָיוּ כָּל אֲזֻכְרוֹתֶיהָ כְּתוּבוֹת בְּזָהָב, כָּל שֵׁם ה' הִכָּל הִיָּה כְּתוּב
בְּזָהָב, הַשְׁקִיעַ בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה אֶת כָּל נִשְׁמָתוֹ, הִתִּיךְ זָהָב
עַד שֶׁנִּהְיָה נוֹזֵל, וְהוֹדִירָז מִהֵר לְרֹשֶׁם אֶת שֵׁם ה', וְכִכָּה הוּא
עֹשֶׂה בְּכָל שֵׁם ה' שֶׁבְּתוֹרָה בְּזָהָב. בָּא הַמַּעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים
וְאָמְרוּ: יִגְנֹז - כָּל סֵפֶר הַתּוֹרָה הַמֵּיֶחֱד הַזֶּה תִּשִּׁים אוֹתוֹ בַּגְּנִיזָה.
ה'טוֹרִי זָהָב' (יורה דעה סימן רעו ס"ק ג) שׁוֹאֵל, לָמָּה הַזִּכִּירוֹ אֶת

התורה משלמת

המעשה שכתב את האזכרות בזהב, שאפשר לחשב שאם זה לא היה שמות ה' אולי לא היו מקפידים על זה, והרי אמרנו ששום מלה אסור לכתב בזהב? ומבאר: שנקט דוקא אזכרות שם השם, לפי שבימיהם רצו לחלק כבוד לה' ולזרק על אותיות שמותיו - זהב. ואפלו שהתכוון לכבד שם השם, פסל את הספר. כל המוסיף גורע! מי בקש ממך לבוא ולעשות את הדבר הזה ולפסל את ספר התורה? עד עכשו הספר היה כשר, ברגע שהוספת אתה מפסיד אותו והוא נגנז, אפלו לא שמים אותו חמש בספריה.

מחשבת גוי

מי זה היה האלכסנדרוס הזה שצפה אותיות שם השם בזהב? יש ספר שנקרא 'מאור עינים' של רבי עזריה מן האדומים, (פרק אמרי בינה פרק ט דף פא ע"ב) שהיה לפני כחמש מאות שנה, הוא כותב שאלכסנדרוס שכאן הוא ינאי אלכסנדרוס אבי הרקנוס ממלכי חשמונאי - הוא היה יהודי. אבל בשו"ת גנות ורדים (או"ח כלל ב סימן ל) לרבי אברהם הלוי שהיה אחד מגדולי פוסקי מצרים לפני שלש מאות חמשים שנה, שזה היה אלכסנדר מוקדון הגוי. והוא בא ולקח ספר תורה וכל שם השם אני אעשה אותו מזהב. והוא עם המח האילי שלו חושב שלהבדיל אין סוף הבדלות שהספר תורה שלנו זה כמו הפסל שלהם, שכמה שאתה מקשט יותר את הפסל שלך, את האלוה שלך, זה יותר מהדר. זו מחשבה של גוי, "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי" (ישעיה נה, ח). בספר תורה ההדור הוא רק אם כתבת אותו על פי ההלכה, ואם הוספת אפלו רק אות אחת מזהב - יגנוס ספר התורה. זה נקרא "לא תספו פן תגרעו", הכלי יקר (דברים פרק ד פסוק ב) אומר שזו התוצאה. אם אתה תוסיף אתה ודאי תגרע! אתה תחשב:

פְּרִשֶׁת וְאַתְחַנֵּן

כְּמוֹ שֶׁהוֹסַפְתִּי וְלֹא קָרָה כָּלוּם, לֹא יִקְרָה כָּלוּם אִם גַּם נוֹרִיד,
מִקְסִימוּם נוֹסִיף בְּמִצְוֶה אַחֶרֶת.

כְּשֶׁצִּלַּחַת יוֹלְדֵת וְטַבַּעַת מֵתָה

הַמַּגִּיד מְדוּבָּבָא (משלי יעקב פרשת ואתחנן עמוד שצד ירושלים תשמ"ט),
הַמְשִׁיל עַל זֶה מָשַׁל כְּדָרְכוֹ בְּקֶדֶשׁ. פַּעַם מִיָּשְׁהוּ שָׁאֵל אוֹתוֹ:
"כְּבוֹד הָרֶב, אֵיךְ אַתָּה מִמְצִיא מָשַׁל עַל כָּל דְּבָר?" הוּא אָמַר לוֹ:
"אֲנִי אֶעֱנֶה לְךָ בְּמָשַׁל..." הוּא הָיָה גָּאוֹן אֲדִיר, שֶׁהִמְתִּיק אֶת
דִּינֵי הַתּוֹרָה בְּמָשַׁל. וְגַם אֶת אֶסּוּר לֹא תוֹסִיף הִמְתִּיק בְּמָשַׁל. הָיָה
אֶחָד שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו חֲבֵרוֹ לְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ כּוֹס זְכוּכִית. אַחֲרֵי שֶׁעָתִים
הוּא חוֹזֵר אֵלָיו עִם כּוֹס זְכוּכִית גְּדוֹלָה וְכוֹס קְטַנָּה וְנוֹתֵן לוֹ אֶת
שְׂתִיָּהּ. הוּא שׂוֹאֵל אוֹתוֹ "מָה זֶה?", וְהוּא מַחֲיֶה, "מִזֶּל טוֹב! כּוֹס
הַזְכוּכִית שֶׁלִּקְחָתִי מִמֶּךָ יִלְדָה אֶצְלִי אֶת הַכּוֹס הַקְטַנָּה". "טוֹב,
תּוֹדָה רַבָּה, שְׁלוֹם". לְמַחֲרָת הִגִּיעַ הַחֲבֵר וּבִקֵּשׁ לְשָׂאֵל צִלַּחַת,
וְשׁוּב, כְּעֶבֶר שֶׁעָתִים הוּא חוֹזֵר עִם צִלַּחַת גְּדוֹלָה וְצִלַּחַת קְטַנָּה.
"גַּם הֵיא הָיְתָה בְּהַרְיוֹן וְנוֹלְדָה לְךָ צִלַּחַת קְטַנָּה". בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
הוּא בִקֵּשׁ לְשָׂאֵל כֶּסֶּא, וְכִצָּפוּי אַחֲרֵי כֵּמָה שְׁעוֹת הוּא מַחְזִיר אֶת
הַכֶּסֶּא עִם עוֹד כֶּסֶּא קָטָן. "אַתָּה כָּבֵר מִבֵּין שֶׁהַכֶּסֶּא נוֹלֵד אֶצְלִי".
בַּיּוֹם הָרִבִּיעִי הוּא בִקֵּשׁ לְשָׂאֵל טַבַּעַת יְהוָה. כֵּמָה שֶׁהוּא שָׁמַח
לְהִשָּׁאֵל לוֹ, הוּא כָּבֵר הִתְחִיל לוֹמַר "נִשְׁמַת כָּל חַי" הוֹדָאָה עַל
הַטַּבַּעַת הַקְטַנָּה 'שֶׁתּוֹלֵד' אֶצְלוֹ. הוּא הִלֵּךְ וְהִבִּיא לוֹ אֶת הַטַּבַּעַת
הַכִּי גְדוֹלָה וְהַכִּי יִקְרָה. אַחֲרֵי שֶׁעָתִים מִגִּיעַ אֵלָיו הַחֲבֵר עִם פָּנִים
נְפּוֹלוֹת, בּוֹכָה. "מָה קָרָה?" וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: "אֵל תִּשָּׂאֵל, הַטַּבַּעַת
שֶׁהִבֵּאתָ לִי מֵתָה... מִן הַשָּׁמַיִם תִּנְחַם".

כְּמוֹכֵן שֶׁהוּא לֹא קִבֵּל אֶת 'הַמִּיתָה הַפְּתְאוּמִית' וְהִתְחִיל לְצַעֵק עָלָיו
וּלְקַלֵּל אוֹתוֹ לְפִי סֵדֶר הָא' ב': "אֲנִס, בּוֹגֵד, גָּנָב... מָה אַתָּה עוֹבֵד

התורה משלמת

עלי? ממתי טבעת יכולה למות? והחבר צנה לו בחיוף "ממתי שְׁכּוּס, צלחת וכסא יכולים להוליד". אוֹמֵר הַמַּגִּיד מְדוּבָּנָא, זאת בְּדִיוֹק הַנִּקְדָּה, אם אֵתָּה תִתְחַלל לְהוֹסִיף וְתַגִּיד זֶה מוֹלִיד אֶת זֶה וְזֶה מוֹלִיד אֶת זֶה וְהַכֹּל זֶה הַתּוֹרָה, אֵתָּה בְּסוֹף תִּגְרַע, "לא תִסְפּוּ פֶן תִּגְרְעוּ", יוֹם אֶחָד אֵתָּה תַּגִּיד שֶׁבֶת כָּכָר לֹא רְלוּנָטִית לְהַיּוֹם.

מי מְזַיֵּף אֶת דְּבַר ה'?

כִּמָּה נִפְלְאָה הַהֲגָדָה שֶׁל רַבִּי שְׁמִשׁוֹן רַפָּאֵל הִירֵשׁ בְּפִרוּשׁוֹ לַתּוֹרָה כָּאֵן בְּבֹאֹר אֶסוּר 'בֶּל תוֹסִיף', וְכֵן הוּא כּוֹתֵב: "כָּל הַמוֹסִיף אוֹ הַגּוֹרֵעַ מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה מְזַיֵּף אֶת דְּבַר ה', מְכַנִּס סִבְרָא אֲנוּשִׁית לְאַמֶּת שֶׁל מַחְשְׁבוֹת ה' הַנִּצְחִיּוֹת, מוֹרִיד אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁה' יֹסֵד לְדֶרֶגָה הַשְּׁטָחִית שֶׁל חִיצוֹנִיּוֹת אֲנוּשִׁית".

כִּשְׂאֵתָּה מוֹסִיף עַל הַתּוֹרָה, אֵתָּה מַשְׁוֶה אֶת מַחֲךְ הַגִּשְׁמִי הָאֲנוּשִׁי עִם הַמַּחְשְׁבָה הָאֱלֵקִית הַנִּצְחִית. הֵיִשׁ זִיוָף גָּדוֹל מְזֵה?

יֵשׁ הֶרְבֵּה שֶׁרְחוּקִים מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְהֵם תָּמִיד אוֹהֲבִים לְסַפֵּר כִּמָּה מִצְוֹת הֵם עוֹשִׂים: "אֵתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה מִצְוֹת אֲנִי עוֹשֶׂה? אֵתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה שָׁכָר יֵשׁ לִי בְּשָׂמִים? רַק אֶתְמוּל עֲזַרְתִּי לְזִקְנָה לַעֲבֹר אֶת הַכְּבִישׁ", וְכִשְׂאֵתָּה מִתְחִיל לְבָרֵר אֶתְּוֹ עַל הַמִּצְוֹת אֵתָּה רוֹאֶה שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת זֶה מִצְוֹת שֶׁהוּא הַמַּצִּיא וְאֵין בְּמַעֲשָׁיו שׁוּם מִצְוָה אֲמִתִּית. אֲפֹלוּ הַזִּקְנָה שֶׁהוּא הָעֵבִיר כְּבִישׁ מִתְבָּרֵר שֶׁהִיא לֹא רָצְתָה בְּכָלֵל לַעֲבֹר. הֲלוֹ, אִם אֵתָּה בְּאַמֶּת מַחְפֵּשׁ מִצְוֹת שֶׁב תִּלְמַד תּוֹרָה, תַּעֲשֶׂה חֲסָדִים בְּאַמֶּת, עַל פִּי הַתּוֹרָה וּבִדְרָכָה.

הַמַּחְשְׁבָה הָאֱלֵקִית

וְהַדְּבָרִים מֵתֵאֱמָרִים וּמִסִּתְדָּרִים עִם מָה שְׁפּוֹתַחַת הַפֶּרֶשָׁה שְׁלָנוּ,

פְּרִשֶׁת וְאַתְחַנֵּן

בְּתַפְלַת מֹשֶׁה רִבְּנוֹ לִקְב"ה לְהַכְנִס לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהִקְב"ה מְסַבֵּר.
וּמַגְלִים לָנוּ רִבּוּתֵינוּ (אור החיים הקדוש פרשת חוקת פרק כ פסוק ח)
שָׁאֵם מֹשֶׁה רִבְּנוֹ הָיָה נִכְנָס לָאָרֶץ הִיא בּוֹנָה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
וּקְדֻשַׁת הַמִּקְדָּשׁ הַזֶּה לֹא הָיְתָה נִחְרָבֶת. וְכִשְׁהָיָה צָרִיךְ לְהַעֲנִיֵּשׁ אֶת
עַם יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיָה שׁוֹפֵךְ הַקְב"ה אֶת חַמְתּוֹ עַל עַצְמָם וְאַבְנֵים
(עיין רש"י תהלים פרק עט פסוק א), אֲלֹא הָיָה מַעֲנִישׁ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל.
נִמְצָא שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הָאֱלֹקִית לֹא לְהַכְנִס אֶת מֹשֶׁה רִבְּנוֹ לָאָרֶץ,
הִיא הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לְכָלִּל יִשְׂרָאֵל, וּלְמַנְהִיג יִשְׂרָאֵל.
לְלַמֶּדְךָ שְׂאֵתָה לֹא מִבִּין אֶת הַשְּׂכָל הָאֱלֹקִי, אֵתָה לֹא מִבִּין אֶת
דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְצוּי הַתּוֹרָה. וְאַפְלוּ סֵפֶר הַחֲנוּךְ שֶׁכָּתַב טַעֲמִים
עַל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, כָּתַב (מצוה קיז), כִּכָּר הוֹדַעְתִּי בְּפֶתַח דְּבָרֵי
שְׁכֻנָּתִי בְּאֵלּוּ הַטַּעֲמִים שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְהַרְגִּיל הַנְּעָרִים וְלְהַטְעִים
לָהֶם בְּתַחֲלַת בּוֹאֵם לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי סֵפֶר, כִּי יֵשׁ לְדְבָרֵי הַתּוֹרָה
טַעֲמִים וְתוֹעֵלוֹת, וְיִקְבְּלוּם עַל דֶּרֶךְ הַהַרְגֵּל שֶׁלָּהֶם וְכָפִי חִלְשַׁת
שְׂכָלָם, וְאֵל יִהְיוּ לָהֶם הַמִּצְוֹת בְּתַחֲלָה כְּדְבָרֵי הַסֵּפֶר הַחֲתוּם. פֶּן
יִבְעֲטוּ בָּהֶם מִתּוֹךְ כֶּךָ בְּנִצְרוֹתָם וְיִנְיחוּם לְעוֹלָם וְיִלְכוּ בַּהֲבֵל.
וּבְאֹר דְּבָרָיו, שֶׁהַטַּעֲמִים שֶׁהוּא כּוֹתֵב אֵלָּה לֹא הַטַּעֲמִים הָאֲמִתִּיִּים
וְהַסְּבוֹת שֶׁל נֹתֵן הַתּוֹרָה, כִּי כָּל הַתּוֹרָה זֶה סוּדוֹת, וְלִהְיוֹן אֶת
הַקְב"ה אֵי אֶפְשָׁר, שֶׁלֹּתְבוֹנָתוֹ אֵין חֶקֶר, וְאֵלּוּ רַק טַעֲמִים לְחִלּוּשֵׁי
הַשְּׂכָל שָׁאֵם לֹא תִסְבִּיר לָהֶם לֹא יַעֲשׂוּ.

וְלִכֵּן כְּשֶׁהַתּוֹרָה בָּאָה וּמִצְוָה אֶת הָאָדָם "לֹא תִסְפוּ וְלֹא תִגְרְעוּ" זֶה
כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִהַמַּחֲשָׁבָה שְׂאוּלִי יֵשׁ מִשְׁהוּ חֶסֶר בְּתוֹרָה,
הַתּוֹרָה הִיא מְשֻׁלָּמֶת! וְתִבִּין שְׂאֵתָה יְצוּר קֶטֶן עִם מַחֲשָׁבוֹת
מְגֻבָּלוֹת, וְכִשְׁבוֹרָא עוֹלָם מִצְוָה עָלֶיךָ לְבוֹא וּלְעֲשׂוֹת תִּבִּין, שְׁנֵה
הַדְּבָר הַכִּי טוֹב בְּשִׁבְלֶךָ, הַכִּי נִכּוֹן בְּשִׁבְלֶךָ, וְהַכִּי מוֹעִיל.

הַקְב"ה יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְשִׁמֹּר אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה,
בְּשִׂמְחָה וּבְדִיוֹק! אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.